

Nr 191.

Av herr **Sjödahl m. fl.**, om anordnande av vissa högre folkskolor såsom praktiska mellanskolor.

Frågan om inrättandet av praktiska utbildningsanstalter för ungdom i åldern 13—17 år har länge varit föremål för utredning inom vårt land. År 1918 togs ett stort steg mot förverkligandet av de önskemål, som under ärendets behandling framkommit. På de skolformer, som genom riksdagens beslut detta år skapades, har sedan byggts vidare, och man har därvid även sökt finna en utväg att jämställa skolor för praktisk utbildning med äldre läroanstalter av mera teoretisk karaktär.

Vid 1933 års riksdag beslöts sålunda:

a) att från och med budgetåret 1933/1934 högst fem yrkesbestämda högre folkskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 och av utskottet anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, försöksvis anordnas såsom praktiska mellanskolor;

b) att under budgetåret 1933/1934 statsbidrag till dessa skolor må utgå ur förslagsanslaget till högre folkskolor i enlighet med de grunder, som äro eller varda bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor;

c) att vid högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med budgetåret 1933/1934 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje;

d) att kostnaden för dylik linje må bestridas från reservationsanslaget till de allmänna läroverken, respektive förslagsanslaget till kommunala mellanskolor.

Vid 1935 års riksdag anförde departementschefen uti statsverkspropositionen följande:

»De försök med inbyggda praktiska linjer i realskolans två högsta klasser, som pågått sedan år 1933, synas hava omfattats med stort intresse. Betydelsen av en skolform, som med bibehållande av realskolans syfte att meddela allmänbildning är i stånd att samtidigt lämna en för blivande praktisk yrkesverksamhet lämpad undervisning, synes mig ock bliva allt större år från år. Starka skäl föreligga därför enligt min mening såväl för att bibehålla de praktiska försökslinjer, som redan anordnats, som ock för att möjliggöra utvidgade försök i samma riktning. Jag vill förty ansluta mig till skolöverstyrelsens i detta hänseende avgivna förslag.»

I anslutning härtill hemställde departementschefen bland annat att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att vid en var av ytterligare högst tre allmänna läroverk eller kommunala mellanskolor, vilka därtill av Kungl. Maj:t utses, må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 24 februari 1933 anförts samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, från och med budgetåret 1935/1936 försöksvis anordnas en praktisk utbildningslinje.

Riksdagen beslutade sedermera i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Vid tiden för Kungl. Maj:ts beslut i anledning av riksdagens skrivelse i ärendet år 1933 voro förutom en treklassig yrkesbestämd högre folkskola, byggd på folkskolans sjunde klass och förlagd till Hälsingborg, fyraåriga yrkesbestämda högre folkskolor organiserade endast i Stockholm och Örebro. I följd härav kom en treklassig praktisk mellanskola att inrättas i Hälsingborg, och tre av de beslutade fyraåriga försöksskolorna att förläggas till huvudstaden samt en till Örebro, under det att rikets tre största landsortsstäder förbigingos. Numera finnas dock fyraåriga yrkesbestämda högre folkskolor, anordnade på samma sätt som förutnämnda praktiska mellanskolor, i såväl Göteborg som Malmö och Norrköping. Vad skollokaler, övrig utrustning och lärarnas kompetens beträffar, torde de nämnda städerna kunna mäta sig med såväl Stockholm som Örebro och Hälsingborg. Malmö och Norrköping ha redan med dryga kostnader låtit uppföra eller iordningställa för här ifrågakarande undervisning speciellt avsedda lokaler, och vad Göteborg beträffar kunna de skolbyggnader, som anvisats för ändamålet, anses vara fullt ändamålsenliga.

Enligt vår mening böra de fyraåriga högre folkskolorna i examensavseende jämföras med motsvarande teoretiska skolor, så att icke det förhållande, att den ena skolformen erbjuder en statskontrollerad och erkänd examen, men icke den andra, kan försvåra en lämplig fördelning av lärjungematerialet mellan mera teoretiska och mera praktiska studiebanor. Men det synes härvid nödvändigt att betona, att de yrkesbestämda högre folkskolorna även med rätt att anordna praktisk realskolexamen icke böra göras så teoretiska, att deras karaktär av yrkesbestämda fördunklas. Det vida större antalet elever går efter att ha genomgått de nuvarande högre folkskolorna direkt ut i det praktiska livet. Deras gagn av de genomgångna skolkurserna bör icke i någon mån förringas. Det färre antalet elever fortsätter i andra utbildningsanstalter. Kurserna synas dock kunna så avvägas, att såväl deras intressen, som gå omedelbart ut i praktiskt arbete, kunna tillvaratagas som deras, vilka omedelbart fortsätta studierna å handelsgymnasium, tekniskt gymnasium eller annorstädes. För den tendens, som uppenbart förefinnes, nämligen att göra de praktiska utbildningslinjerna alltför lika de teoretiska, vilja vi allvarligt varna. Huvudsaken är icke att göra de olika linjerna »lika» utan »likvärdiga», så långt detta går, utan att de praktiska skolorna förlora sin egenart.

De yrkesbestämda högre folkskolorna ha, uppvuxna inom orter med skiftande ekonomiskt liv, i vissa avseenden kunnat differentieras allt efter

orternas ekonomiska förhållanden. Därigenom ha de också kunnat ådraga sig ett starkt intresse från personer, som verka inom vederbörande orts näringsliv. Det synes oss nödvändigt, att dessa av lokala förhållanden framkallade särdrag vid de högre folkskolorna, måste kunna bibehållas. En snäv uniformering av de praktiska skolorna måste med bestämdhet avvisas.

Vid utformandet av såväl kursplaner som examensprov böra hänsyn tagas till dessa av oss anförda synpunkter. De praktiska skolorna kunna genom erhållen rätt att anordna praktisk realexamen höjas i anseende samtidigt som de behålla sin egenart. De intaga redan nu en erkänd och ansedd plats inom vårt skolväsende och kunna genom att beredas möjlighet att anordna en statskontrollerad examen med viss därtill knuten kompetens ytterligare få sin ställning stärkt.

Det synes oss därför önskligt att ytterligare ett antal skolor, dock minst tre, erhålla rätt att anordna praktisk mellanskolexamen. Någon ökning av nu utgående anslag erfordras icke genom ett sådant beslut.

På grund av vad vi sålunda anført, tillåta vi oss föreslå,

att riksdagen måtte besluta att från och med budgetåret 1936/1937 ytterligare minst tre högre folkskolor, vilka av Kungl. Maj:t utses, må i huvudsaklig överensstämmelse med vad som tidigare anbefallts beträffande vissa högre folkskolor samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, försöksvis anordnas såsom praktiska mellanskolor, och

att under budgetåret 1936/1937 statsbidrag till dessa skolor må utgå av förslagsanslaget till högre folkskolor i enlighet med de grunder, som äro eller varda bestämda beträffande yrkesbestämda högre folkskolor.

Stockholm den 23 januari 1936.

Edg. Sjö Dahl.

Alb. Bergström.

Johan Nilsson
i Malmö.

William Linder.

Gösta Rahmn.
